

MAGNUS AB HUNGARIA
LADISLAUS.
MAGNA HUNGARIA
A
LADISLAO.
^{ID EST :}
PANEGYRICUS
TUTELARIS
INCLYTÆ NATIONIS
HUNGARICÆ
^{CORAM}
ANTIQUISSIMA AC CELEBERRIMA
UNIVERSITATE VIENNENSI ;
^{DUM}
*In Principe Divi Stephani Proto-Martyris Basilica Inclytæ
Natio Hungarica ejusdem D. Patroni sui Annua celebraret solennia.*
DEFERENTE
Admodum Reverendo, ac Clarissimo Patre
P. ANTONIO VANOSSI
E Soc. Jesu, AA. LL. & Philosophiæ Doctore,
Eloquentiæ Professore, nec non Inclytæ Nationis
Hungaricæ p. t. Procuratore.
ORATORE
ILLUSTRISSIMO DOMINO
JOSEPHO IGNATIO BORNEMISSA
L. B. de Kászon, Eloquentiæ Studioſo.

ANNO INCARNATIONIS DOMINICÆ MDCCXX.

VIENNÆ AUSTRIÆ,
Typis Joann. Baptistæ Schilgen, Universitatis Typographi.

*AUGUSTISSIMO,
INVICTISSIMO,
POTENTISSIMO^{AC}*
CAROLOVI.
ROMANORUM
IMPERATORI,
Germaniæ, Hispaniæ, Hungariæ,
Bohemiæ, &c.

REGI,
ARCHIDUCI AUSTRIÆ,
DUCI BURGUNDIÆ,
COMITI TYROLIS, &c.

DOMINO DOMINO
CLEMENTISSIMO.

AUGUSTISSIME CÆSAR

*Agna omnia Argumento
complexus, quibus aris bæc
Orator adsternerem? nisi
Magnis. Iis nempe, quas si
Romano-Austriacas origine purpura
non reperisset, meritis fecisset Virtus.*

Prototypon Ecypo dedico ; Magno-
rum Ideam Principum LADISLAUM
Magno Cæsari. Magno Providentiâ,
Fortitudine, Pietate. Amat illam Eu-
ropa melior : veretur alteram livor,
ambitio, dolus. Felices hæc omnes red-
dit. Ut debeam, jussit Tua, Cæsar Ma-
gne, in Genitorem meum munificen-
tia ; ut porro testari gratæ mentis hoc
pignore animum audeam, Tua fecit
Clementia. Josephum altera, Leopol-
dum altera, utrāq; CAROLUM morbi exhi-
bens adorandum Loquatur Hungaria,
per Te domesticis ; Imperium, Te Ar-
bitro exteris pacatum turbinibus ; Ro-
mana Sacra cum omni Italia exitio ere-
pta, sibi reddita. Quibus Te vindicem
nisi Cælum fuisset largitum, Magni
nominis umbram Venetias fasti me-
morarent, Aquilejæ fata Oriens inno-
vâset.

vâsset. Hæcne fierent, laureatus Tuus
vetuitensis, LADISLAI in Hungariam
meritis eo solo minor, quod posterior
tempore, dum ante-murale illud Ori-
entis, quod LADISLAUS olim Primus
dedit Hungariæ, Tu hodie Primusere-
ptum Felici perinde, ac Forti belli
Constantiâ reddidisti. Eo verò heroë
tanto & major, quod illum orthodoxæ
in Orientem Expeditionis, tum etiam
Romani Sceptri eligi contigerit; Te
contrà & laureatum Religionis vin-
dicem, & tanti Imperii datum sit esse
Imperatorem. Quibus quid addi pos-
sit, Virtus ipsa nesciat, nisi sit Tua.
Cui vivere cedant unicum Superi! Sic
enim & crescere semper, & Felicita-
tem Europæ concederint. Tibi proin-
de hæreditaria Transylvania, tot tan-
tisq; per Te donata favoribus, dum

*supplex advolvitur ; Genitorem, ac
me Tuis æternum Nominibus manci-
pem, Tuum denique vitâ, fortunis,
sanguine dici patere, & Felicissimum
me reddidisti*

M A J E S T A T I S T U Æ

Clientum minimum

Joseph. Ignat. Bornemissa
L. B. de Káfzon.

ORATIO.

Yum multa divinitus ab aliis inventa,
instituta ab aliis, & in ordinem dige-
sta sunt, quæ Regnis splendorem,
gloriam, & nominis immortalitatem
concilient; tum nihil præclarius, sa-
pientius nihil cogitari potest, quam
ita augeri Rempublicam, ut non
adscititio, aut ementito, sed sincero spectatæ Vir-
tutis splendore effulgeat. *Perillustris, Magnifice,*
ac Consultissime Domine Universitatis Rector; Admodum
Reverende ac Clarissime Pater, Inclytæ Nationis Procura-
tor, Inclyta Natio Ungarica, Senatus, Populisque Acade-
mice. Quod si enim & ipsæ stellæ mutuato à sole lumi-
ne resplendent, & tamen orbi universo conspicuæ, to-
ti cælo magnum adferunt ornamentum; quid de ipso
sole dicendum erit, qui suâ coruscans luce, alienâ non
indiget, quin suam potius in alios partiatur? Nimirum
maximus splendor ab intra est, & inde pretium sumit,
ubi maximum est, scilicet à proprio. Sic quóq; fortu-
natissima luminis parens Hungaria suis amat illustrari
radiis, sicque eos diffundere solet, ut sui sint, & sui es-
se videantur. Reges certè, quos cælum ipsi dederat,
radii illi sunt, quibus ita Europam, atque etiam uni-
versum complevit orbem, ut ab illis lumen acciperet,
quod ipsa dederat: sic mutuâ inter se concordiâ, alter
alteri, & dat, & recipit, nullo sui dispendio, luminis
maximo incremento.

In Divo Stephano Sanctitatem, victorias, felicitatem omnem est adepta. Andreas I. collapsam in ea Religionem restauravit. Sanctus Salomon Rex exul, raro in terris exemplo docuit, melius esse animo dictare jura, quam populis. Geyfa I. à factis magnus, à virtute major, suam mirum illustravit Pannoniam. Geyfa II. jam à puerō arma tractare didicit, ut adultus bellis, & triumphis clarissimus, Mars alter haberetur. Bela III. collapsam utcunque morum disciplinam acris censurâ correxit, & invectas in Hungariam tenebras, Sol velut alter dissipavit, dum Regnum latrociniis liberavit. Emericus virtutibus Regnum excoluit, coercuit scelera, seque tum legitimum Hungariæ Regem ostendit, dum sacrâ insignis coronâ, hostes ipsos in amorem sui rapuit, & admirationem. Andreas II. quantum nomen! Justitia, & pax hoc regnante regnabant; dignus, qui bello sacro Imperator præficeretur. Carolus I. vel hoc nomine clarissimus, dum regnum amplissimum fecit, plurimūm illustravit. Quid dicam de Ludovico I? sacrum ornavit diadema, Rex fuit Hungariæ, par orbi regendo. Albertus famâ ipsâ formidabilis, Turcas, & Polonos fugavit; in meridie virtutum Romani Imperii coronâ donatur, flentibus Hungaris, & flente illo, nisi quod hi consenserint, ille invitus suscepit. Mathias Corvinus, quantum & in Oriente, & in Occidente emicuerit, orbis novit Christianus, novit Hungaria. Ferdinandus I. Magnum Nomen! hoc orto sole, fugatæ sunt noctuæ; sensere Turcæ, sensere hæreses. Nec minus Hungariam illustrarunt Maximilianus, & Rudolphus; ille confecit plurima, iste limites etiam sui in Pannonia Imperii extendit. Mathias II. quamquam plurimis illustris titulis, eo sanè, quod sacram Coronam longo ex exilio reduxerit triumphantem, clarissimus. Ferdinandus II. Virtute, Sapientiâ, Victoriis gloriosissimus. Ferdinandus III. bello, & pace Serenissimus. Ferdinandus

nandus IV. spe quidem (nam maturè nobis ereptus est) quantum claruerit, in comperto est. Quid dicam de Leopoldo I? hic ille duplus Sol, & virtute, & gestis magnus. Nec minor Patre Filius Josephus I. non diu regnavit, nisi quod felicitate suâ sæcula plura superarit. Pari virtute fulget regnans hodie Augustus Rex CAROLUS III. Hic ille, qui (quod de suis adulatio jactat Regibus) cum veritate: moritur nunquam; id est, Majorum vestigiis signatum iter decurrens, læta Imperio nostro auspicia jam olim dederat, nunc explevit. In hoc Principe, tanquam in suo Polo, molem suam Hungaria circumagit, in isto clavum felicitatis suæ figit, & ne quid minus, quam Majestas tanta mereatur, asseram, ab hoc Majestatem, ab hoc magnitudinem suam desumit. Hujus Constantiæ, & Fortitudine, velut totidem fulcris sustentatur, ut æternum duraret, in quam suum Imperium edax ætas, suum fortuna consumeret.

Et certè posteaquam se in unius domo locavit, in hac felicitatem omnem est adepta. Austria, Augustissima illa Cæsarum Parens, quot Hungariæ dedit Reges, tot velut felicitatis rivulos in eam diffudit; ut exinde Majestatem suam, non tam illa, quam orbis metiatur. Felix Regnum! quod tantis luminibus illustratur. At video Jam AA. omnium vestrūm ora, atque oculos in me esse conversos; scilicet ut Magno LADISLAO debitum dictione meā pensum persolvam, tacitā quādam animi confessione imperatis. Agerem, nisi horror me aliquis conantem invaderet: sentio me argumenti Maje- state attonitum, sentio amplius aliquid tanti Regis Virtutes exposcere, ac ut à novello Eloquentiæ tyrone exprimi possint.

Solent quippe summi etiam Oratores, initio dicendi insolito quodam terrore percelli, cùm argu- menti magnitudine territi, vix, unde initium ducant, reperiunt; egone tamen omnium unus, cui nec ætas,

nec ingenium, nec usus dicendi par cum iis est, hodie
in ornatissimo hoc sapientissimoque Confessu, Ma-
gnum audeam **LADISLAUM** dictione meâ cele-
brare? gnarus quâm optimè, nunquam eò me ora-
tione meâ perventurum, ut quâm Magnus est, non
dico explanem, sed vel adumbrem. Sive etenim sin-
gulares animi dotes in partem laudis veniant; est ex-
quisitissimis virtutum ornamentis decoratus. Sive in-
credibilis Divi fortitudo, & robur in censum merito-
rum sumantur; est fortissimus, potentissimus, glorio-
sissimus. Sive denique omnia ejus gesta, quæ maxi-
ma sunt, enumerentur, in omnibus Magnus est **LADISLAUS**. Est attamen, quod me solatur, atque
etiam ad audendum erigit AA. vel ipsa hæc, quantam
explicare non valeo, Divi Regis magnitudo animos
sufficit Oratori, quòd me argumenti Majestate sen-
tiam superari. Utpote, quæ ejusmodi est, ut licet ob-
via tantùm de Magno **LADISLAO** adducere contен-
dam, tamen non nisi maxima adferre possim. Lubens
igitur victam submitto eloquentiam ei Principi, qui,
quòd Reges multi non valeant, solus ausus est, solus
confecit, cuius gesta omnes non tentent exprimere
Oratores.

Verùm cùm Te Magne Rex **LADISLAE** com-
moro, nec tui obliviscar Magna Pannonia. Quæ nomi-
nis prærogativa cui magis convenit, ac Tibi? ut cui
omnem suam Rex maximus laudem voluit esse com-
munem; qui omne studium in id solùm impendit, ut
Te maximam faceret, per quam habebat, quòd Magnus
esset. Magnus ergo es **LADISLAE** ab Hungaria, Magna
es Hungaria à **LADISLAO**. In hoc cardo Orationis meæ
vertitur. Mitto jam esse sollicitus de cultu Orationis,
postquam tantus splendor est in ipsa materia; & ta-
metsi laudes tanti Principis nullis posse definiri termi-
nis censem, ne tamen immensum crescat Oratio, mo-
dum ponam, & efficiam, ut in altera ejus parte **MAGNUM**

ab Hungaria **LADISLAUM**, Magnam in altera à **LADISLAO** demonstrem Hungariam: in priore Regem à subditis gloriosum, in posteriore subditos à Rege felices, in utráque **LADISLAUM** Magnum licebit perspicere. At tu Senatus Populúsque Academice, túque præcipue Inclita Natio Hungarica, veniam dabis tennæ, & impolitæ Orationis facundiæ, quæ cùm tantum Regem laudare, pro dignitate non valeat, tantò majoris est, quem nulla dicendi vis sufficit celebrare; ut tamen aliquid in hac diei festivitate audeam, vestra me **AA.** erigit benignitas, quæ si Orationi meæ non defuerit, erit, ut quantus quantus est, **Magnus** ut est, apparet **LADISLAUS**.

Nihil esse tam deforme, atque ad summum Imperium acerbitatem naturæ adjungere, aureo monito testatum reliquit Magnus ille Tullius. Et verò si Princeps Imperii Sol est, congenitâ sibi beneficentiâ, ut Sol ille naturæ, omnium oculis expositus, nemini non sui videndi, reperiendique copiam exhibeat, oportet. Qua de causa sapientissimè quondam in ore Jovis infantis apes mellificâsse finxerunt Poëtæ: non alio sanè fine, quam ut Magno Monarchæ, benignitatem, affabilitatem, ac beneficentiam, non utilem modò, sed & necessariam esse toti manifestum reddant posteritati. Talem si natura finxerit Principem, nè ille numeris omnibus est absolutus: Magnitudo quippe Principis tum stabilis, fundatâque est, cùm benignitas Majestatem ei conciliat. Timeatur à subditis Princeps, sed & ametur, necesse est. Levibus sanè Majestas illa fundamentis innititur, quam si videoas, Basilisci instar, ne quid inexpectati fulminis experiare, tibi consultum velis. Princeps eam vultu referre debet Majestatem, ut tanquam ad clarissimum aliquod & beneficum fidus certatim advolent omnes, & nemo sit, qui vitâ, fortunis, ac sanguine litare non ardeat, si per stragem humanam iter eidem ad salutem, & gloriam sit iter-

nendum. Verbo : ametur Majestas, ut timeatur ; timeatur, quia amatur. O Te igitur Hungaria fortunatam ! attigisti summum felicitatis fastigium, dum Regem nostra es **LADISLAUM**, in quo mutuis amor cum timore sic certabant officiis, in quo sic pugnabat Justitia, ut clementia palmam ferret ; qui non aliter bella gessit, quam ut Deo victorias reportaret, qui denique ita Magnus erat, ut hanc Tibi Magnitudinem referret in acceptis. Quod enim Pannoniam difficillimis inquietam temporibus, pace, & tranquillitate donârit, quod eam victoriis , & incredibili fortitudine usque adeo illustrem reddiderit, ut apud omnes maxima audire meruerit, quod eam Sanctissimis legibus, sanctis æquissimis, pietate, & veri Numinis cultu ipse imbuerit, & exemplo illustrarit, quodque præterea Sanctissimi Regis Stephani non in solio duntaxat Successor, verum etiam virtutum hæres existiterit , quid aliud est, quam **LADISLAUM** Magnum esse ab Hungaria ? Liceat mihi AA. illorum temporum seriem paulò altius repetere.

Latebat Belæ Regis devictus armis , & totâ jam exul Hungariâ, profugus sorte incertâ Salomon, neque satis æquo perferre animo potens, ademptam sibi, quâ semel potiri concessum est, Regni Coronam. Arctè videlicet ambit Principum capita Regale diadema, quod si violentâ manu dimoveris, cicatricem acerbam, quæ semper moneat ad ultionem, inurit. Belæ itaque fatum præstolatur, & posteaquam ille fatis concesserat, Albam contentione summâ accelerat; & quia, qui resisteret, erat nemo, in Regem iterum acclamat, solio, sacrâque Coronâ decoratur. Quis Tibi tum sensus erat oppressa tot calamitatibus Pannonia ? cùm videres Tyrannum in solio jura Tibi, sed non æqua, dstantem? quid animi? cùm videres Geysam Tuum, atque Tuum illum comprimis **LADISLAUM** in Polonię fugientes, quibus tamen Sceptra parabas, quibus habe-

habenas Imperii moderandas tradere contendebas? angebat Te scilicet Andreæ Regis protervia, nec minorem in filio Rege, quām Patre ferociam prævidebas. At verò apage tuum iſthic mærorem; reducem spectabis cum Geysa LADISLAUM, Sarmatico instructum exercitu, non eo quidem consilio, ut armis decerne-ret, sed ne Salomoni imbellis putetur. Quid agis Mars impie? Annè iterum, sed majori ſcelere, ad irritandam Herois invictissimi magnanimitatem ferale discordiæ pomum spargere, aut certè offendiculum virtuti longè illuſtrissimæ audes obtendere? Desine ſitire ſanguinem, pacem amat LADISLAUS. En etenim, quod orbis obſtupescat, fædus init, pacem conſirmat, jāmque omnia in bonum vergere, jam intestinis, quibus conflictabatur diſſidiis, jam mutuā odii vi, atque flam-mâ reſtinctâ felix exultabat Pannonia. Videbat ſiquidem immunem ſe ab hostium quorumcūnque furore, & incursibus futuram, ubi pro ſe bellatorem tam Magnum habuit LADISLAUM. Audite quæſo, quæ beilla, quām justè, quām feliciter confecerit.

Non diu pax tenuit, cùm Chuni, gens ad omne fla-gitium projecta in fines Hungariæ penetrare, immiffis populatoribus vastare agros, cædes ac incendia circumjectis regionibus objicere, ipſis etiam Hungariæ viſceribus bellum inferre attentârunt. Jāmq; eò devenerat impudentiſſima barbarorum ſuperbia, ut direptioni templorum, ſacrorum omnium profanationi indultum minime vellet. Trahebat innumeram poſt ſe captivorum multitudinem impia barbaries, nec tamen impunè. Adeſt quippe LADISLAUS, parvâ quidem, ſed validâ manu; atque, quo erat robore, ipſe in confertiſſimos ſe hostes inſerit, quatuor in fronte pugnantes obtruncat, ſuis ad victoriam campum aperit, ſibi ad gloriam. Pugnatur strenuè, fugantur hostes, denique internercione delentur. Quā militari expeditione quid nos potiſſimum mirari jubes Rex maxime? an Sapientiam

in aggrediendo tuam? an fortitudinem in repellendo?
an pietatem in misera captivorum multitudine liberanda? Eximia sunt illa quidem, & ex iis singulis laudationum argumenta sument Oratores alii, me verò impri-
mis rapit Tua illa incredibilis pietas, & clementia, cui
nihil iri re tota fuit antiquius, quām miseram plebem
ab immanni barbarorum tyrannide in libertatem assere-
re. Vestram fidem AA.! fugientis terga hostis cæde-
bat miles Hungarus, summos juxtā ac infimos æquali
forte plectebat, nemo, qui resisteret, supererat, o-
mnes de salute sua conclamabant. Quām facile licuit
fortitudinem suam ostentare LADISLAO, cui obsta-
ret nihil: qui si cupiat modò, hostem prostrernat. Sed
abstinere visum tantisper, dum principem projectoris
audaciæ Chunum conspiceret, peculiari congressus cer-
tamine spolia eriperet, illustri magnanimitate barba-
rum obtruncaret. Prodigium res ipsa videri posset
quām plurimis, si gesta ab alio foret. Ut etenim tenta-
verint alii, exequi soli datum est LADISLAO: ut cui
robur & pietas hoc uno discrimine Magni nomen pe-
perere. Adderem hīc ego, qualibus victoriis Bulga-
riam peragrārit ac Misiam, quā fortitudine Græcos
domuerit, superaverit Roxolanos, Barbariem ad ulti-
mam Mæotim compulerit, eā gloriæ, & fortitudinis
vel apud hostes famā, an magis terrore, ut barbarorum
regio ac feritas superesset nulla, quæ auderet, nisi vinci
vellet, LADISLAUM bello laceſſere. Sed domestica me
revocant bella, ut quem à victoriis contra exterros hostes
reportatis Magnum ostendi, eum quid domi quóque
egerit, quanta cum moderatione Patruum Salomonem
profligārit, palām faciam.

Posteaquam comuni universorum suffragio Hun-
gariæ clavum suscepereat, an in eundem coactus potius
est LADISLAUS; in id principes intendit curas, ut
quod per tam varios bellorum tumultus convulsum
repererat, tranquillitate donatum in ordinem redige-
ret.

ret. Quod quidem pacis studium eò in Principe laudandum est amplius, quò certiores ei famulabantur vitoriæ, si armis rem gerere voluisset. Verùm semper virtuti adversatur perfidia. Parricidam etenim dignius, quàm Patruum dixerim Salomonem; qui, quanquam jam antea bello sæpe superatus vires senserit LADISLAI, ultro tamen fortunæ caput objicere, & incredibile Magni Regis robur experiri tentavit. Habet hoc fæva regnandi libido, ut posteaquam Sceptra & Coronas spe devorârit, se quoque insani dominatûs victimam ultimo discrimini objiciat: seditiones excitet, ut opprimatur; per busta patriæ grassetur ad solium, ut in ejusmodi ferali incendio consumatur. Omnem Protei more formam mentitur, quisquis Regni ambitu tenetur, ut si quem potentem æmulum spectet, suis vectigalem fraudibus reddat: tum verò si aliter nequeat, galeâ quoque ac chalybe suppressore adlaborat. Existimâsem ego adversâ clade profligatum, mansuetiora cogitasse Salomonem, néque per summum nefas, Patriam finitimiis adhuc barbarorum bustis acerbè fumantem laceraturum. Verùm, ô præposteram dominandi libidinem! Classicum Regno toto intonat, perduelles non nullos in criminis societatem advocat, patriam prætendit libertatem, Principi juxtâ, ac Regno supremum molitur occafum. Quid hic Magnus LADISLAUS? diadema, Sceptrum, fasces, si Proceres velint, Patruo, sanguini suo consignat. O novam bellandi artem! O novum vincendi genus! ità vincere, ut hostis triumphet; ità vinci, ut palmam feras. Obstupuit tantam cognati sanguinis pietatem Salomon ipse, minimè tamen ferociam posuit. Adeo nempe crescit rabies, quam epoto semel humano sanguine ira accedit. Ergo ad fraudes vertitur, atque ut suæ dominandi libidi ni consulat, pacem simulat, vultu pius, animo crudelis; vietas porrigit manus, ut stringeret; in amplexum ruit, ut inter oscula Patruum enecaret. At verò, quæ

Magni Regis Sapientia erat, quascunque ei struxit insidias, amicā ad fædus cohortatione simulatas, providē elusit, quæcunque nefasta in eum procudit consilia, victor evertit, & hinc plurimam laurearum segetem, manipulos gloriæ, fructum retulit triumphorum.

Angebat ferocem, & tanti æmuli impatientem Salomonis animum, tam dextrè toties delusa fraus; videbat siquidem vinci **LADISLAUM** non posse, quem ubique victoria, & jurata victoriæ pietas comitaretur. Minimè tamen desperat, numerosum scribit exercitum, barbaros in suppetias advocat, ut pietatem simul everteret, & firmaret triumphum. Commovit animum Magni Regis impia hæc Patrui ferocia, & quanquam fraterna pietas mitiora suaderet; Justitia tamen, ut scelus plecteret, imperabat. Non semper juvat clemencia, quandoque frons tristior torqueat nubila. Atque si unquam, hoc certè in prælio docuit orbem Regum fortissimus, quàm gloriosus in vincendo, quàm pius in profligando, quàm in utróque Magnus esset. Decretorio Marte pugnatur, immanni strage cæditur hostis, victor triumphat **LADISLAUS**, inimicum fundit exercitum celeritate tam mirâ, ut vix, qui cladis nuncium referat, reperiatur. In nunc magne Rex, per strata hostium cadavera iter Tibi patet ad gloriam, festivâ adventûs Tui famâ universam comple Hungariain; nemō Tibi deinceps, qui Te ausit laceſſere, quando hostem non tam domuisti, quàm enervâsti: & licet forte vires sumat crudelitas, solo triumphantis perculta nomine, vasa relegat, séque ultro cadaverum umbris permiscebit. Quid verò tanta in triumphi gloria factum à victore censetis AA? Audite portentum, hoste domito lachrymatur **Dux Magnus**. **LADISLAE!** Adeóne Tibi vilis justitiæ vigor est, adeóne prostitutus triumphus? adeóne misera victoria Tua; ut eam communi omnium voto exoptatam, **DEO**, Regno, populis, Tibi multò utilissimam, in populares tamen Tuos

Tuos partiri non velis communi lætitia? Ita sanè victori ego succenserem LADISLAO, nisi compertum mihi foret quām optimè, victricem ipsius pietatem lacrymas simul, & tela in hostes depluisse. Felices lacrymas! quibus Reipublicæ salus, civium ruinæ leniebantur. Acetum Magni Hannibal, saxa molliverat; lacryma Magni LADISLAI corda infregit; eo tamen aceto & major, quod illud rigoris, hæc pietatis nota ac tessera sit. Inest nempe & lacrymis pondus suum, si à fortis profundantur Marcello: O Te, Rex Magne, victorem vel hoc longè maximum! quod vel lacrymis Tuis omnium animi herbam porrigant! neque enim victorem quenquam censuerim, nisi hostem sic proterat, ut quod vincendum sit amplius, occurrat nihil. Tu verò Magne victor sic hostilem fudisti exercitum, ut omnium Tibi animos devincires, & quod orbis obstupescat, ipsum Salomonem hostem Tuum, Victum, victorem, & Magnum efficeres. Illustre enim vero victorum par LADISLAUS, & Salomon! ille in purpura, hic in cilicio, alter in throno, in solitudine alter, at LADISLAUS ipsius victoris victor.

Hactenus, quām magnus à fortitudine incredibili, à triumphis post hominum memoriam inauditis fuerit LADISLAUS, satis supérque ostendi, nunc etiam, quantus à legibus conditis, & à veri Numinis cultu fuerit, videamus. Quantum in omni bene morata Republica, leges, & sancta roboris habeant, omnibus est in comperto. Tolle legem civitatibus, mox discordes inter se cives, mutuis se concident vulneribus, urbem ipsam in ultimum exitium proturbabunt. Hac basi Regnum salus, pax, & concordia nititur. Jam verò, quām convulsam & sinè lege, excussis rectæ rationis habenis, in omne scelus & flagitium projectam repererit LADISLAUS Hungariam, cum primùm ejus confedit in folio, testentur barbari, ac sanguinarii popularium eorum, quos tunc sibi subjectos

habuerat, mores. Quid enim id temporis iura dictabat, quām profligata vitæ licentia? Turbata omnia, Numinis ipsius immortalis sacra Regno crederes exulare. Vicit Religionem superstitionem, pudorem impudenteria, Virtutem scelus. Aequata solo tempora, ut excitarentur flagitiis; clausa erant Justitiae tribunalia, ut sola patentibus foribus regnaret perfidia; idola passim venerationi proposita, veri Numinis cultus pene extintus, conculcata Magistratum authoritas, splendor omnis aris ademptus, quid multa? universum Regni corpus fædè dilaceratum, vel vindicem Dei manum deposcebat, vel Regem **LADISLAUM**. Assurge jam depulso mærore felix Pannonia, nacta es Regem, quem desiderāsti, qui exulante nocte, fugatis tenebris, serenustibi illucescit. Et certè, quantum gratulari sibi debuerit Pannonia, quod Regem tantum à cælo accepere rit, ex mutata Regni illius tempore rerum omnium facie, paucis accipite.

Revocate, si lubet, in animos, & quasi sub aspetum diem illum proponite, dierum longè pulcherri-
mum, cùm **Magnus LADISLAUS** (solis instar, qui quæ terrarum orbi contulit beneficia, quotidie veluti spectaturus exoritur) lucem suam Majestate plenissi-
mam, ipsi huic Hungariæ intulit solio, quod augu-
stum quantumvis sit, si Magni tum fuit hospitis capax,
idcirco fuit, quia **LADISLAI** erat. Ecquis enim erat
tum barbarus, cuius cor non emollivit? quæ supersti-
tio, quam non evertit? quis senatus, cui suam non
reddidit æquitatem? quæ aræ, quas sacerdotibus non
instruxit? quæ denique virtus, quām non induxit?
non exercuit? Evidem, ut sua Regno desiderari The-
mis non posset, Jus (quod decretale compellant) tri-
bus conscripsit voluminibus, ne finè lege, belluarum
more per sylvas palantium errarent populi. Ut pristi-
no aræ splendore fulgerent, septuagenis plura tempora
constituit, quæ inter Varadinum hodie, & Zagrabia
suos,

suos, quibus gloriantur, Mitræ splendores, LADIS-LAO referunt in acceptis. Hæc templa, ceu totidem propugnacula universam Hungariam in stygii conatus hostis tuentur; néve horum propugnatores desideres, quadragenos sapientiæ virtutisque illustres gloriâ ministros fundator adnexuit, & cultores; horum studio sua domui DEI ut constet reverentia, suus flagitiis, & erroribus metus incutiatur, virtus, pietas, bonum omne in Christiana sacra promanet. Nimirum ut animum LADISLAI, ad tam Regiam celsitudinem jam tum informaret DEUS, cùm primùm corpori sociavit, semina illi quædam sui amoris aspersit, quæ supra ætatem semper adulta, incredibile dictu est, quantam pietatis segetem, quámque largè profuderint. Equidem si studium illud LADISLAI erga DEUM, seorsim ab animo contemplor, non est, cur multum admirer, aut ingentes in templo, atque basilicas largitiorum sumptus, aut exaggeratam pecuniæ beneficentiam in egenos, aut ipsum illum, sui quasi dispendio fervorem, quo barbaros è feræ geritilitatis tenebris, ad lucem Romanæ veritatis adducere contendit.

Quod dum dico, videte iterum AA. quām Magnus fuerit à sua LADISLAUS Hungaria, qui ejus populum non tam sibi, quām DEO his omnibus studiis subjugavit, Orthodoxæ religionis limites ad mensuram Regni dilatavit, tūmque maximam omnium reportavit victoriam, dum aliquam cælo prædam intulit. Sic gaudens gentes domare, ut in meliorem assereret libertatem. Rex idem, & Apostolus, supra humanam conditionem fortis, & pene supra prodigium pius. Temesii vos testor flumina! victoria Magni LADIS-LAI compello labara! stabat in armis Chunus, stabat & Rex Magnus, hoc nomine vel à suo exercitu dignus. Et jam victoriæ cupidissima legio Hungara cum tribus Copulchi legionibus, ac florentissimo equitatu confligit, hostesque nefarios, Pannonicæ libertati, vitæ,

& sanguini imminentes prosternit, fundit, occidit.
Triumphantem jam vos existimatis AA. LADISLA-
UM? at nondum extorta est barbaro palma, conte-
mni debuit à victore victoria, ut hanc vinceret; dimitti
immunis à cæde hostilis exercitus, ut mansionem tro-
phæi adderet; è fuga retrahi multitudo, ut ad famam
partorum triumphorum conticesceret. Quid enim
audio ex Magno Rege? Parcite, inquit, humano san-
guini, parcite milites, sat cruoris hostilis effusum. Fu-
gientes comprehendite barbaros, ut si fortè ad ortho-
doxam fidem animum advertere libuerit, Divina ca-
piant sacra incrementum. O dignam Christiano Du-
ce victoriam! quâ non tam hostes, quâm victoriam, i-
psosque adeo triumphos duxit in triumphum. Vicisti
nunc si unquam, vicisti Rex Magne, Apostole Magne
LADISLAE! Civem servâsti & hostem; illum trium-
phis, istum cælo. Felix victoria, quâ animi, non cor-
pora debellantur! Neque mirum videri posset alicui,
quod cælum etiam, pro quo unicè vincere curabat, sibi
stipendiarium quodammodo fecisse sit visus. Quoties
pugnæ suppetias ferre conspecti cæli genii? dum de
sui LADISLAI capite agebatur. Quoties ipsa in vi-
ctorias conspirârunt elementa? Ad Bessorum imma-
nem solitudinem cum validissimo suo, cùm deducere-
tur exercitu LADISLAUS! non jam furori hostium
& armorum, sed vastitati Regionis, ac fami victima im-
molandus? Cum Superûm gratiâ missis cervorum, bu-
balorûmque agminibus fatiscens pene exercitus, inediâ,
ac supremo exitio est liberatus. Quoties inter æru-
mnas sitis extremæ, cum exanimato pene luſtandum
erat exercitu? cùm rursum bis, tèrve adacto in pe-
tram hastili, aqua in vitam compulsa, suæ, suorûm-
que ruinæ depellendæ elicita. Atque adeo eodem
ictu, quo petra contacta, vita militi, hostibus ter-
ror, Duci nominis immortalitas comparata. Sic nem-
pe omnia serviunt ei, qui pro cælo pugnare consuevit.

Unum superat, quod si non enervare, infringere ut-
minus poterat Magni exercitum LADISLAI. Quid
illud AA.? Enimvero, si quando sua stat paroemiae ve-
ritas: pecuniæ obediunt omnia, tum vel maximè, in are-
na Martis compertum est. Hic ille est aries fidei ad de-
fectionem: mœnium fortissimorum in ruinam; ubi
aurea Magni illius clitella propugnantum animis ad-
movetur. Viætrix Magni Regis acies fugientem hostem
lacebat acerrimè, cui, ut à persequendo tantiisper quie-
sceret, vafer hostis auream ciet pluviam, ut emeret vi-
ctoriam. Verùm novit quàm optimè Magnus LADIS-
LAUS, turpe esse militi aureis imbribus fascinari; quo-
rum latenti toxicò dictum fidei Sacramentum, & Pa-
triæ salus enervetur. Novit plures eversas auro Pro-
vincias, quàm ferro; novit ejus denique esse indolis hoc
blandum venenum, ut posteaquam vires omnes hosti-
li morem gerentes reddit arbitrio, eò majore, quò
tectiore periculo generosos fascinet spiritus, ut quan-
tumvis in bellicam conspirare nitantur fortitudinem,
subdolo tamen ab hoste consopiti extinguantur. Er-
go invocato rursum in suppetias cælo, aurum in saxa
indurat, vel ut Victoria non pretio hosti emenda vide-
retur, vel ut milites sui in hac marmoris quasi imagine,
cor, quale gerere, dum hostem persequuntur, opor-
teat, intuerentur. O Regum maximorum prodigium!
O Regem, quem si prisca vidissent sæcula, non homi-
nem, sed latens aliquod in homine Numen adorâssent!
Sed quid ego hæc vobis AA.? Suspendite tantiisper ad-
mirationem: nondum quantus quantus est, appareat
LADISLAUS. Magnum vidistis bello, majorem pace,
maximum Religione, nunc etiam Magnum cognoscite
ab Hungaria, quæ eum tanto sublimavit in solio, quod
olim Stephanus Regum sanctissimus, non adeo purpu-
râ, ac virtutibus redivivi instar Numinis illustravit.

Dicite, vos ipsos AA. contestor, quàm id præcla-
rum, quàm LADISLAO gloriosum, quòd Regnum

tantum, quantum esse Hungariam nemo non suspicit, suo se Duci, Protectori suo ultro submiserit, imò relutantem dominari coegerit. Cessit vitâ perinde ac solio Rex Geyla, luctus & squallor Regnum omne inundavere. Necdum mœrorem posuit defuncto Fratre Rex Magnus, nondum plena, & ubique viatrix Majestatis præsentia videbatur, non astu, non fraude, non armis sacrum petebatur Diadema, sola sese explicabat Principis gloria, jus Regium occurrebat, obversabantur animis augustæ virtutes, perorabat fama, suadebat felicitas. Cum ecce Regni Procerum, ac populi studia sumpte magis arbitrio, quam alienis impulsi viribus in Regem deposcunt LADISLAUM, relutantem cogunt, coronam inferunt, atque ut imperet, raro posteris documento vixdum exorant. Ex quo sanè Magno Regi eam accedere gloriam, quâ vix illustrior contingere possit, inficiabitur nemo. Quid enim usque adeo palam orbi reddat Principis magnitudinem, ac communis & libera, inviti tamen, in Regem electio. Parvi penditur jure, quisquis armis eluctatur in solium; minoris, qui auro Diadema emit; minimi, qui fraude, & dolis, non virtute ad id honoris fastigium sublimatur. Quantumvis etenim ferro sceptræ comparare illustre sit, contemptui tamen, vel certè odio haberi videtur, cum populus triumphorum cursus morari audeat, & spe ut minùs præviæ palmæ velut dulcorem præcerpat. At cum longa Victoriarum serie, sanguine, & virtute eò Dux pervenit, ut ei ad Regiæ dignitatis fastigium properanti obsistat nemo, quin imò si relutantem in solium populus omnis attollat, tum enim verò dignissimus omnium, qui Magni nomine ab omnibus decoretur, est judicandus.

Quantum igitur splendoris LADISLAO contulisti Pannonia, quæ illius potestati ultro libens Temet non modò concesseras, verum etiam, ut Tibi præcesset, adegeras; ostendisti, quanti faceres Principem, cui volens

lens sic morem gerere voluisti, ut majorem Te à Rege tam Magno fore existimares. Quidquid virtutis in Principe Maximo repertum est, id Tu, dum Tuum esse Regem voluisti, nova quâdam claritatis accessione auxisti. Quem enim prætereat, Fortem Te, atque invictam, cùm ejus tutelæ Te credidisti? Quis nesciat Sapientem, cùm leges ab eodem accipere voluisti? Quis justam, ac moderatam, cùm ad ejus Te finxisti arbitrium? Omnibus denique virtutum ornamentis quis instruētam ignoret? cùm omni eundem observantiâ, omni dignum obsequio, Tuo Suffragio Regem pronuntiâsti. Quæ verò hic Tibi sententia est inclyta Natio Hungarica? Annon ubique Magnus Rex Tuus? Annon Magnus à victoriis? Annon Magnus à pace, à Religione? Quem extera Regna Tibi invideant, quem Tu sola, & cælum capiat. Age ergo, incide cordi Tuo: Magnus ab Hungaria LADISLAUS. Jam verò, an etiam Magna sis à LADISLAO Hungaria, vide. Sapienter ille, qui, quæ caput inter & membra est, eam Regem inter ac subditos intercedere debere asseruit communionem. Id si à vero non aberrat, nullo negotio colligas, magnitudinem populi, & Regni totius, à magnitudine Regis esse metiendam. A Tua tanto Rege ter felix Pannonia Majestate, & magnitudine me rursum sentio absorberi. Quas enim hic ego virtutes enumerem? cùm omnes in eo, tanquam in Regia se ipsas decorârint. Quæ bella recenseam? cùm plurima confecerit. Quas dicam victorias? cùm ubique triumphaverit, ubique hostes protriverit, imò plures palmas reportare cùm potuerit, ultro tamen noluerit. Res tam amplas, tam Divinas vel Tullius sim, si exornem. Vel ipsâ taciturnitate eloquens Orator, qui, quod nunquam satîs laudandus sit Rex maximus, tacendo exprimam. Siquid tamen conjicere vobis de LADISLAI gloria libeat, non ex meo, non ex Hungariæ ipsius, sed omnium pene gentium lato judicio aliquam fa-

cite conjecturam. Quis enim de Principe nostro sensus Germaniæ? Ejus fortissimorum Heroum parentis? Ejus, quæ sola ruentis cæli mole timebat opprimi, quæ sola Romanam elusit potentiam; Ejus, cuius ad nutum Europa vertitur, quis inquam sensus? Concordibus Septem-virūm votis in LADISLAUM conspirat, atque ad moderandas Romanas Aquilas, ad fasces imperii capessendos invitat. Nimirum Carolum in eo Magnum, Theodosium, aut Constantinum, & meritò figurabat. Verùm quæ erat Magni Regis, modestia, renuit hanc tam amplam dignitatem, indignum se ratus, cùm dignissimus esset, tantum Imperium moderari. O Te vel uno hoc decore longè felicissimam Hungaria! cui Numen suum non negavit; quæ quòd Magna sis, Tuo debes LADISLAO. Quid jam dicam de Regionibus cæteris? Quid senserat Gallia? quid Italia? quid Britannia? quid Europa? Grassabatur execranda Saracena lues per Orientem, & jam universam Asiam inundavit. Nil agere minus Europa potuerat, atque ne paria fata sentiret, juratis in Hydram viribus ut armaretur. Dolori erat æquissimo tantam soli ubertatem, Regionum amænitatem, vetustatem, ac amplitudinem urbium, animorum florem, denique tellurem ipsam vestigiis, ac sanguine DEI hominis ac Servatoris sacratam, barbaris pedibus proculcari, & cæcâ superstitione involvi. Quid ageret hoc ancipiti rerum cardine jactata? Coacto trecentorum millium exercitu contendit in Asiam; unus deerat, qui robur hoc Europæ in Saracenos duceret, supremus belli Imperator. Poterat Magnos Orientis Augustos, poterat Gotifredos, Balduinos, Tancredos, ingentia heroum nomina, in id gloriæ culmen evehere, sed major his omnibus visus LADISLAUS, omnium animos occupavit. Nimirum optimè in eum totam Palæstini belli molem conjiciendam censuerant, quem ubique comitarentur adorare, cui vidisse hostem par erat, ac vicisse.

cisse. Non latebat eos, vel Nomen ipsum **LADISLAI** fulmineum Barbaris, cuius vel obtutus aut in formidandam eos fugam conjiceret, aut in sui raperet veneracionem. Nec moras traxit Rex Magnus, qui licet honores fugere potius, quam ambire in more habuerit, hanc tamen Summi Imperatoris dignitatem sibi passus imponi. Nil Magnum fese ratus egisse, nisi etiam rigatas Domini crux terras à Barbaris vindicaret. Noluit etenim Rex Apostolicus, & verè Magnus, cœcæ gentilitatis tenebris involvi Regionem illam, in qua lux maxima, Christus, Servator hominum est exortus. O Magnum merito Principem! quem omnes gentes, Regna omnia tanti fecere.

Quæ de eo Bohemiæ opinio? Victricem exoravit manum, ne hostium furore oppressa, jugum sentiret. Quid sensit Polonia? Suam flexit gloriam in admiracionem. Tantus scilicet ubique suspicitur ab Hungaria **LADISLAUS**, Tanta es à **LADISLAO** Hungaria! Quanquam nondum, quantam à Maximo Rege Majestatem acceperis, satis ostendi. Nimirum dum aciem oculorum in Solem intendimus, cœcutimus. Ut quid enim Dalmatiam Tibi adjecit, & Croatiam? nisi ut major fieres. Quin imò edic amabo, an non omne Tibi gloriæ culmen adeptus? ut per eundem maxima redederis.

O te fortunatam! tanto Tui ab hostibus vindice, tanto Tuо propagatore. Age, Te ipsam, quaquà pates, circumspice, in quamcunque partem oculos verteris, excitata felicitati Tuæ cernes præsidia. Quis Te oppugnare tentet tot Regnis, tot fortissimis Populis, tantâ divitiarum amplitudine, tantâ animorum concordia, tanto Rege undique cinctam, & vallatam? Atque nisi Cœlum tantum Tibi jure Principem invidisset, eumque præpropero sibi fato asseruisset, sperandum erat, fore, ut recuperatis à Barbaro sanctioribus terris, amplior surrexisses, Téque in ævum omne à **LADIS-**

LAO Magnam, & Magnum à Te LADISLAUM corām suspexisses. At posteaquam Tibi eruptus est Rex Maximus, & Cœlo adlectus, quid aliud superat, quām ut pullam induit vestem, Magnum Tuum Regem deplorares. Et verò vix Regem extinctum fama orbi enunciatur, insolitus Hungariam universam planctus invadere: Patrem Patriæ alii, pientissimum alii Regem ingeminare, pars unicum Regni Servatorem, Propugnatorēmque fortissimum dicere, plerique Parentem pauperum, multi sanctissimum Principem, faustissimis omnibus nominibus certatim extollere, nemo pro dignitate laudare, Regia universa pullâ veste, promissâ Cæsarie Regem Maximum, & clementissimum triennio toto deplorare.

Sed parce mœrori Tuo tantisper Hungaria. Vivit etiamnum in Apostolico Rege CAROLO III. Magnus LADISLAUS. Nolim hic ego augustis Magnitudinis hujus virtutibus recensendis insistere; lubens silentio prætereo pietatem illam tam singularem, quā Divini Numinis cultum Regnis omnibus promovere, errores proterere, æquitati propicere, virtutes Regias, & ut paucis dicam: Austriacas suo etiam exemplo docere orbem consuevit, ut nominis sui, id est, Apostolici mensuram Regis impleret. Nihil dicam de eximia ejus Constantia, nihil de incredibili Fortitudine; Divinum illud dunt taxat studium, quod Tibi, ut Magna fieres, impendit, præterire non possum. Imminebat feralis Hungariæ tempestas, universus in eam armatus Oriens, jāmq; nisi invictissimus obicem statuat CAROLUS, perierat. Hostis erat vincendus ille, qui suopte ingenio super omnia semper elatus, jam verò longo virium suarum usu, & fortitudinis experimento supra modum tumidus, certior sibi de victoria, quām de prælio videbatur. Auxere præfidentiam virium propugnacula gemina, Temesvarinum, & Belgradum, quorum utrūmque sic naturā munitum, ut ars cedere; sic arte perfectum, ut natura

tura superari videatur. Accedunt impendia annis compluribus meditata.

Ecquis amabo hanc arrogantiam frangeret? hos elideret spiritus? Nescit timere, qui maxima sperat. At verò tantum esse hostem oportuit, qui Regi tanto congrederetur. Metuenda equidem, non diffiteor, difficultas invadendi hostem, sed CAROLI auspiciis non si nè Numine perrumpenda. Paucis: æquo Marte conflitur, cæditur Barbarus, castris ac laureâ spoliatur. Vide quæso Hungaria, quantum Tuis studeat commodis, quàm uno non contentus triumpho, nisi etiam plurium accessione terrarum Te ipsâ Te redderet ampliorem. Victricibus quippe armis occupatâ Temesiâ, Belgradum aggreditur, Serviam Tibi Servam constituit, Valachiam inde suo perstringit robore, Turcarum omne Imperium tanto percellit timore, ut posito fastu supplex victori accideret, pacem oraret, quam temeritate sacrilegâ rumpere attentavit. Felix, iterumque felix! cui nunquam Magnos liceat Reges desiderare! si se cæteræ gentes, & nationes magnas haec tenus prædicabant, quanta eris tot ditionibus aucta? Minùs tutam, Tuique securam minùs Temesiâ Te orâ censebas? ereta hodie munimenta terrori hostibus, Tibi tutelæ superant, & securitati. Metum Tibi vicina Servia incusserat? Quære amodo, ubi, aut quis sapienti esse possit locus timori? Adeste jam, si visum animis, tantæ virtutis Barbari æmulatores, numerosos centuriate exercitus, vires exerite, Pannoniam tentare licuerit forsitan, stabit attamen Magna, bino invicta Numine, LADISLAO Magno, & CAROLO III. Rege Magno. Eja, Luna facesse Thracica, miserandâ nocte, solisque lucere Barbaris solita. Cœlo excessisti Hungariæ, in quo Sol CAROLUS fulgore suo tenebras dispulit, lucem reduxit, & Magni LADISLAI tempora, ut iterum contremiscat Barbaries, nos vivere fecit.

Age proinde , agnosce sortem Tuam Hungaria, Tibi
Tuæque applaude felicitati, eò cumprimis, quòd & Ma-
gnus à Te LADISLAUS, & quòd Magna à Magno sis
LADISLAO. Gratulare subinde , quod alterum in
CAROLO III. nacta sis LADISLAUM, qui omni lau-
dum genere gloriam nominis virtutibus æquat. Omni-
bus incede lætitiis, habes Regem Maximum, qui suam
Tibi Magnitudinem, non ut alii precariam, impertitur.
Non est, cur deinceps pluribus Tibi votis pacem, secu-
ritatem, rerum omnium abundantiam flagites ; omnia
ista **CAROLO III.** suppetunt imperante. Utque nihil
ad summam Tuam felicitatem audeas desiderare ; ad Te
postremùm mea se convertit Oratio Magne Rex LA-
DISLAE : qui olim, dum viveres, à pace, victoriis, Re-
ligione, virtutumque omnium ornamentiis usque adeo
Magnus exstiteras, ut Tuam per Te Magnam Pannoniam
redderes, à qua ipse habebas, quòd Magnus es ; nunc
Cœlis admotus (oro, obtestórque) ne sine, ut Magnitu-
do ejusdem aut casu , aut tempore minuatur. Cerne
mœstis indies spectabilem oculis hærede orbatam Re-
gni tui Coronam ; nec Magnum in Rege Magno, Magni
itidem Filii ac Regis dici Genitorem. Tu Rex Maxime
juxta atque Sanctissime, augustam Tuis de Cœlo Proge-
niem impetra, felici successione Majorum instituram
vestigiis : Magni Parentis **CAROLI**, Magnum Filium;
Magni LADISLAI, Magnum Successorem ; Magnæ
Hungariæ, Magnum Regem. **CAROLUS** porro Rex
æquè, ac Cæsar, Tuis Suisque Virtutibus, diu Europæ,
diu Germaniæ , diu Hispaniæ , diu Hungariæ ,
ac bonis omnibus vivat, dum orbis universus
agnoscat hodiedum in **CAROLO** Rege
Magno vivere LADISLAUM ,
quem Magnum

D I X I.

A. J. Schmuzer delineavit et Sculpsit

446